

## KOMENTÁŘ

### 1. Základní údaje o volbách a volební orgány

Na základě rozhodnutí prezidenta republiky č. 147/2024 Sb., které bylo publikováno ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv 12. 6. 2024 se ve dnech 20. a 21. září 2024 konaly na území České republiky řádné volby do zastupitelstev krajů. Provedení voleb se řídilo zákonem č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „volební zákon“). Některá ustanovení volebního zákona upravovala vyhláška Ministerstva vnitra č. 152/2000 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Volby se nekonaly na území hl. m. Prahy, neboť funkci zastupitelstva kraje zde plní zastupitelstvo hlavního města Prahy, volené podle zákona o volbách do zastupitelstev obcí.

Volby do zastupitelstev krajů se konaly na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním, podle zásady poměrného zastoupení. Byly řízeny Státní volební komisí jako stálým volebním orgánem, ustaveným podle zákona o volbách do zastupitelstev krajů. Působnost této komise byla dále upravena vyhláškou Ministerstva vnitra č. 152/2000 Sb. Veškeré činnosti v technicko-organizační přípravě voleb a v zabezpečení zpracování jejich výsledků byly definovány jako výkon státní správy a volebním zákonem určeny do působnosti jím vyjmenovaných orgánů státní správy a orgánů samosprávy.

Ve volebních okrscích (dále také „okrscích“) zabezpečovaly průběh voleb a zjištění výsledků hlasování okrskové volební komise (dále také „komise“), které byly společné i pro volby do Senátu. Hlavními úkoly těchto komisí bylo zejména zajistit průběh hlasování, bezprostředně po uzavření volebních místností sečíst hlasy, vyhotovit zápis o průběhu a výsledku hlasování (dále jen „Zápis“) a předat ho do dalšího zpracování na územně příslušném pracovišti Českého statistického úřadu (dále také „ČSÚ“). V těchto volbách bylo evidováno 13 591 volebních okrsků. Volby probíhaly pouze na území České republiky.

### 2. Voliči

Právo volit měl státní občan České republiky, který alespoň ve druhý den voleb dosáhl věku nejméně 18 let, byl přihlášen k trvalému pobytu v obci, která náleží do územního obvodu kraje, kde se volí zastupitelstvo, a nenastala u něho volebním zákonem stanovená překážka ve výkonu volebního práva. Na překážky ve výkonu volebního práva upozorňoval § 4 odst. 2 volebního zákona, který mezi tyto překážky řadil zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody nebo z důvodu ochrany zdraví lidu. Další překážkou ve výkonu volebního práva bylo omezení svéprávnosti k výkonu volebního práva a výkon služby vojáka z povolání v zahraničí nebo výkon služby vojáka v záloze v zahraničí. Voliči byli zapsáni ve stálých seznamech voličů, vedených podle § 28 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Volič mohl své právo volit uplatnit také na základě voličského průkazu. Voličský průkaz se vydával pouze voličům zapsaným ve stálém seznamu v územním obvodu kraje, kde byly vyhlášeny volby. Tento voličský průkaz opravňoval k uskutečnění volby (k zápisu do výpisu ze stálého seznamu voličů) ve dnech voleb ve volebním okrsku spadajícím do územního obvodu kraje, kde byly volby vyhlášeny a v jehož obvodu byl volič přihlášen k trvalému pobytu.

Odevzdávání hlasovacích lístků, jejich posuzování a následné sčítání hlasů probíhalo ve stálých volebních okrscích, vytvořených podle § 26 zákona č.491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

### **3. Kandidátní listiny a počet mandátů**

Kandidátní listiny pro volby do zastupitelstev krajů mohly podávat jednotlivé politické strany a politická hnutí s registrací u Ministerstva vnitra nebo jejich koalice (dále jen „volební strany“). Kandidátní listinu nemohly podávat politické strany a politická hnutí, jejichž činnost byla pozastavena. Každá politická strana, politické hnutí a koalice mohly podat pro volby do téhož zastupitelstva kraje pouze jednu kandidátní listinu; pokud podaly politická strana nebo politické hnutí samostatně kandidátní listinu, nemohly již být součástí koalice, každá politická strana a politické hnutí mohlo být v příslušném kraji členem pouze jedné koalice.

Kandidátní listiny se předkládaly nejpozději 66 dnů přede dnem voleb krajskému úřadu. U každého kandidáta bylo uvedeno jeho pořadí, jméno a příjmení, pohlaví, věk ke druhému dni voleb, povolání, obec trvalého pobytu, název politické strany nebo politického hnutí, jehož je členem (tj. politická příslušnost), nebo údaj, že kandidát není členem žádné politické strany nebo politického hnutí (tj. bez politické příslušnosti, v tabulkách zkratka „BEZPP“), v případě koalic také název politické strany nebo politického hnutí, které kandidáta navrhlo (tj. navrhuje strana). Údaje na podaných kandidátních listinách byly krajským úřadem přezkoumány z hlediska náležitostí daných volebním zákonem a bezvadné listiny byly ve lhůtě do 48 dnů přede dnem voleb zaregistrovány. Pokud byly na kandidátní listině shledány závady a nebylo dosaženo jejich nápravy, byla kandidátní listina odmítnuta a dotyčná volební strana se mohla změny takového rozhodnutí dožadovat u příslušného krajského soudu. Registrace kandidátní listiny byla podmínkou pro vytištění hlasovacích lístků.

Na kandidátní listině byli jednotliví kandidáti uvedeni v pořadí určeném volební stranou. V tomto pořadí byly také kandidátům přidělovány volební stranou získané mandáty. Pořadí pro přidělení mandátu mohli ovlivnit voliči využitím přednostního hlasování, tj. označením až čtyř kandidátů na hlasovacím lístku zakroužkováním pořadového čísla před jejich jménem. Na kandidátní listinu mohla volební strana zapsat nejvýše o pět kandidátů více, než kolik činil počet členů volených do příslušného zastupitelstva kraje. Kandidát se mohl do zahájení voleb vzdát kandidatury, do stejného okamžiku mohl být také odvolán zmocněncem volební strany, která kandidátní listinu podala. Pokud bylo takové prohlášení učiněno až po registraci kandidátní listiny, při zjišťování výsledků se k přednostním hlasům pro tyto kandidáty nepřihlíželo a v případě, že prohlášení o vzdání se kandidatury nebo jejím odvolání bylo učiněno do 48 hodin před zahájením voleb, byl krajský úřad povinen zajistit zveřejnění prohlášení ve všech volebních místnostech na území kraje. Počet kandidujících stran se v rámci jednotlivých krajů pohyboval od 12 (v Pardubickém kraji) do 19 (v Karlovarském kraji). Z celkového počtu 95 kandidujících volebních stran jich bylo zaregistrováno 94, volební strana č. 27 - Sdružení pro Místní Správu nebyla registračním úřadem zaregistrována. Z celkového počtu 94 zaregistrovaných volebních stran pak dvě kandidovaly ve všech krajích (ANO 2011 a DSZ - ZA PRÁVA ZVÍŘAT) a 74 pouze v jednom ze 13 krajů, ve kterých se volilo zastupitelstvo. Přehled kandidujících stran je obsahem tab. 51.

Počet členů zastupitelstva kraje určuje zákon č. 129/2000 Sb., o krajích. Rozhodující pro stanovení tohoto počtu je počet obyvatel kraje k 1. lednu roku, v němž se konají volby tak, že při počtu obyvatel kraje do 600 tisíc to je 45, mezi 600 tisíci a 900 tisíci obyvatel 55 a nad tuto hranici 65 volených členů

zastupitelstva. V těchto volbách došlo poprvé od roku 2000 k navýšení počtu členů zastupitelstva v některém z krajů. Konkrétně se jednalo o Plzeňský kraj, kde počet obyvatel překročil hranici 600 tisíc obyvatel a počet členů zastupitelstva tak byl navýšen ze 45 na 55.

*Počet obyvatel a volených zastupitelů v krajích ČR*

Kraj	Počet obyvatel k 1. 1. 2024	Počet volených zastupitelů	Kraj	Počet obyvatel k 1. 1. 2024	Počet volených zastupitelů
Středočeský	1 455 940	65	Pardubický	530 560	45
Jihočeský	654 505	55	Vysočina	517 960	45
Plzeňský	613 374	55	Jihomoravský	1 226 749	65
Karlovarský	295 077	45	Olomoucký	632 864	55
Ústecký	811 169	55	Zlínský	580 744	45
Liberecký	450 728	45	Moravskoslezský	1 189 204	65
Královéhradecký	556 949	45	Celkem mandátů	x	685

#### **4. Hlasování a zjištění výsledků hlasování okrskovou volební komisí**

Každý volič hlasoval osobně, zastoupení nebylo přípustné. Voličům, kteří se nemohli dostavit do volební místnosti ze závažných, zejména zdravotních důvodů, bylo na jejich žádost umožněno odevzdat hlas do přenosné volební schránky. Hlasovací lístky byly na základě seznamu voličů doručovány všem voličům nejpozději 3 dny před volbami, případně je volič obdržel od okrskové volební komise přímo ve volební místnosti.

Účast ve volbách byla okrskovou volební komisí zaznamenána do výpisu ze stálého seznamu voličů. Uplatnění zásady, že jeden volič má jeden hlas, bylo zajištěno tím, že voliči byla okrskovou volební komisí vydána pouze jedna úřední obálka pro volby do zastupitelstev krajů, do které posléze volič vložil hlasovací lístky vybrané volební strany. Na hlasovacím lístku vkládaném do úřední obálky mohl volič vyznačit, kterým z uvedených kandidátů dává přednost. To provedl tak, že zakroužkoval pořadové číslo předtištěné u jména kandidáta a mohl tak učinit maximálně u čtyř kandidátů.

Bezprostředně po ukončení hlasování zahájily okrskové volební komise posuzování platnosti hlasovacích lístků a sčítání hlasů, přičemž byly zjišťovány tyto údaje:

- počet osob zapsaných do výpisu ze stálého seznamu voličů (včetně těch, kteří volili na voličský průkaz),
- počet voličů, kterým byly vydány úřední obálky,
- počet odevzdaných úředních obálek,
- počet platných hlasů celkem,
- počet platných hlasů odevzdaných pro každou volební stranu,
- počet platných přednostních hlasů pro každého kandidáta.

Na základě těchto údajů byl okrskovou volební komisí vyhotoven Zápis, který byl určenými členy komise osobně předán územně příslušnému pracovišti Českého statistického úřadu. Jestliže se v předávaném Zápisu vyskytly chyby, musely být odstraněny. Některé chyby mohly být odstraněny na místě, a to tehdy, pokud šlo o chyby, k jejichž opravám byl zmocněn předseda komise nebo člen komise, který Zápis

předával. Jestliže šlo o chyby, jejichž oprava byla možná pouze s využitím materiálů uložených ve volební místnosti, byl Zápis odmítnut a byla stanovena lhůta k odstranění chyb a předání nového či opraveného Zápisu.

## **5. Průběh zpracování výsledků hlasování a výsledky voleb**

Systém zpracování výsledků voleb je postaven na skutečnosti, že rozhodujícím momentem je schválení Zápisu příslušnou okrskovou volební komisí a podepsání přítomnými členy komise. Volební legislativa již žádnému volebnímu orgánu neukládá Záписy okrskových volebních komisí přezkoumávat.

Převzaté výsledky z volebních okrsků byly průběžně předávány k ukládání a postupné sumarizaci v centrální databázi v ústředí ČSÚ. Po převzetí výsledků za všechny okrsky daného kraje byl zjištěn celkový počet platných hlasů v kraji a počty hlasů pro jednotlivé volební strany. Pokud volební strana získala alespoň 5 % z celkového počtu platných hlasů v kraji, postoupila do skrutinia, ve kterém byl rozdělován předem stanovený počet mandátů. K hlasům odevzdaným pro volební strany, které tuto hranici nepřekročily, se nadále nepřihlíželo. Následně bylo přistoupeno k výpočtu rozdělení mandátů volebním stranám v zastupitelstvu pomocí modifikované d'Hontovy metody (prvním dělitelem je číslo 1,42 a dále nepřerušovaná řada celých čísel počínaje číslem 2). Volební stranou získané mandáty byly jednotlivým kandidátům přiděleny v pořadí, v jakém byli uvedeni na hlasovacím lístku. Pokud však kandidát obdržel tolik přednostních hlasů, že to činilo alespoň 5 % z celkového počtu platných hlasů pro volební stranu v daném kraji, byl mu mandát přidělen přednostně. V případě, že takových kandidátů bylo více, rozhodoval o pořadí nejvyšší počet získaných přednostních hlasů. Pokud se shodoval i počet získaných přednostních hlasů, rozhodovalo původní pořadí kandidáta na hlasovacím lístku. Kandidáti, kteří mandát nezískali, se stali náhradníky. Po rozdělení mandátů volebním stranám, kandidátům a určení pořadí náhradníků byl vyhotoven Zápis o výsledku voleb do zastupitelstva kraje.

Z celkového počtu 94 zaregistrovaných volebních stran se o 685 mandátů podělilo 43 volebních stran, z nich však pouze 1 získala zastoupení ve všech krajských zastupitelstvech (ANO 2011). Nejnižší počet volebních stran v zastupitelstvu byl 3, a to v Jihočeském kraji, nejvyšší 7 shodně ve třech krajích (Plzeňském, Pardubickém a Kraji Vysočina). Z kandidujících volebních stran jich 35 uspělo pouze v jednom kraji, přičemž 33 z těchto volebních stran kandidovalo pouze v tom daném kraji, kde získalo mandát (Česká pirátská strana a Sociální demokracie kandidovaly ve vícero krajích, ale uspěly pouze v jednom z nich). Ze dvou volebních stran, které kandidovaly ve všech krajích, nezískala ani jeden mandát volební strana č. 15 DSZ - ZA PRÁVA ZVÍŘAT.

V souhrnu za všechna zastupitelstva získalo podle navrhujících stran nejvíce mandátů hnutí ANO 2011 – celkem 292 mandátů, což bylo (42,6 %) ze všech rozdělovaných mandátů napříč kraji. Druhá ODS získala 109 (15,9 %) mandátů.

Jedním z faktorů úspěšného a plynulého zpracování výsledků voleb je vysoký podíl komisí využívajících ke zpracování Zápisů programové vybavení ČSÚ, které usnadňuje práci a včas upozorňuje na případné chyby. Konečný čas je limitován časem potřebným na zpracování výsledků hlasování v souběžně konaných a stejným technickým systémem zpracovávaných volbách; komise odevzdávají Záписy za všechny druhy voleb na přebíracích místech ČSÚ najednou. Tentokrát volby do zastupitelstev krajů probíhaly souběžně s volbami do Senátu Parlamentu České republiky.

Výsledky voleb do zastupitelstev krajů byly zpracovány v sobotu 21. září 2024 ve 21 hodin a 22 minut tj. po více než 7 hodinách od uzavření volebních místností. Výsledky z prvního okrsku byly známy již ve 14.25 hod. a 99 % okrsků bylo zpracováno cca v 17.35 hod., tj. po 3,5 hod. od uzavření volebních místností. Zpracování okrsků se zrychluje stále vyšším využitím programového vybavení jednotlivými komisemi. Z celkového počtu 13 591 okrskových volebních komisí úspěšně využilo toto programové vybavení 13 242 okrskových volebních komisí, což bylo 97,43 % z celkového počtu.

Celkové výsledky voleb do zastupitelstev krajů zveřejnila Státní volební komise Sdělením ve Sbírce zákonů č. 276/2024 Sb. ze dne 23. září 2024. Úplné soubory výsledků voleb v členění až do úrovně volebních okrsků jsou i nadále uchovávány v Českém statistickém úřadu a zveřejněny na [www.volby.cz](http://www.volby.cz).

Dle § 53 odst. 1 volebního zákona se podáním návrhu na neplatnost hlasování, neplatnost voleb nebo na neplatnost volby kandidáta může domáhat ochrany u soudu každý občan zapsaný do stálého seznamu voličů ve volebním okrsku, kde byl člen zastupitelstva volen, a každá politická strana, politické hnutí, koalice, jejíž kandidátní listina byla pro volby do tohoto zastupitelstva zaregistrována. Návrh je třeba podat nejpozději 10 dnů po vyhlášení výsledků voleb do zastupitelstev krajů Státní volební komisí příslušnému krajskému soudu.

## **6. Působnost ČSÚ ve volbách**

Český statistický úřad se podílel na zajištění přípravy a průběhu voleb. Jeho hlavními úkoly, jako jednoho z volebním zákonem jmenovaných volebních orgánů, bylo stanovení závazného systému zjišťování a zpracování výsledků voleb a zabezpečení vyhotovení příslušného programového vybavení pro účely zpracování a poskytování výsledků voleb. Zpracování a prezentaci výsledků voleb zajišťoval Český statistický úřad zcela samostatně a nezávisle na jiných volebních orgánech. Postavení a úkoly Českého statistického úřadu ve volbách byly rámcově vymezeny také zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

Způsob zpracování, postup pracovníků Českého statistického úřadu v jednotlivých fázích zpracování, popis technických zařízení a funkcí programového vybavení byl dán technickým projektem a příslušnou dokumentací pro obsluhu programového vybavení. Součástí těchto dokumentů byl i popis bezpečnostních opatření ke snížení chybovosti při zjišťování výsledků hlasování okrskovými volebními komisemi a podrobný popis systému prezentace výsledků voleb.

Mimořádná pozornost byla při tom věnována práci okrskových volebních komisí. Postup těchto komisí při zjišťování výsledků hlasování upravují Pokyny, vydané Českým statistickým úřadem jako součást závazného systému zjišťování a zpracování výsledků voleb. Pro komise byla organizována školení s doprovodným promítnutím instruktážního videopořadu, slovním popisem jednotlivých úkonů, včetně obsluhy programového vybavení. Na lektorském zabezpečení těchto akcí se převažující měrou podíleli proškolení zaměstnanci regionálních pracovišť Českého statistického úřadu.

Mimořádným úkolem Českého statistického úřadu je výběr a příprava zaměstnanců, kteří podle volební legislativy musí být pro výkon vybraných činností vybaveni písemným pověřením. Jde zejména o zajištění přebíracích pracovišť Českého statistického úřadu vytvářených u pověřených obecních úřadů a v Plzni, Brně a Ostravě u úřadů městské části nebo městského obvodu. V roce 2024 bylo pro zpracování výsledků voleb do Senátu a krajských zastupitelstev vytvořeno celkem 472 přebíracích míst,

154 pracovišť přejímalo výsledky hlasování jak pro volby do Senátu, tak pro volby do zastupitelstev krajů, na 295 pracovištích byly přebírány pouze výsledky za volby do zastupitelstev krajů a na 23 přebíracích místech pouze výsledky do Senátu (v hl. m. Praze, kde se volby do zastupitelstev krajů nekonají). Pracovníci s pověřením (ve smyslu volebního zákona) jsou vedoucími přebíracích míst ČSÚ, další osoby jsou najímány krátkodobě pro výkon dílčích činností, např. pro kontrolu údajů přebíraných od komisí nebo jejich pořizování; jedná se zejména o zaměstnance obecních úřadů, bývalé zaměstnance ČSÚ a studenty.

Vzhledem k tomu, že stejným technickým systémem byly zpracovávány i výsledky voleb do Senátu, nelze určit, kolik kterých kapacit bylo použito na volby do Senátu a kolik na volby do krajských zastupitelstev. Celkem bylo na zpracování výsledků obou druhů voleb využito: cca 1,5 tisíce počítačů a přes 2,5 tisíce pracovníků.

Celý projekt zpracování byl kompletně ověřován před volbami v rámci celoplošných zkoušek zpracování na simulovaném příkladu a formou zátěžových testů. Dvě celoplošné zkoušky se konaly přímo na pracovištích vytvářených pro volby u pověřených obecních úřadů.